

IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA FAROVONLIKNING O'RNI

*i.f.d., prof. Shadiyeva G.M., i.f.n., prof. Sultonov Sh.A.
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti*

Annotatsiya. Maqolada respublikamizda amalga oshirilayotgan islohotlarning hozirgi bosqichida iqtisodiyotni erkinlashtirish, mamlakatni modernizatsiyalash, makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash evaziga uzlusiz iqtisodiy o'sishga erishishdek dolzarb vazifa qo'yilgan. Bu esa o'z navbatida, iqtisodiyotda erishgan yutuqlarning asosi – bozor iqtisodiyoti, mulk shakllarining takomillashuvi, iqtisodiyotdagi keskin tuzilmaviy o'zgarishlar, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi ham aholini turmush farovonligini oshishiga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: makroiqtisodiy barqarorlik, garovsiz kredit, iqtisodiyotni erkinlashtirish, mamlakatni modernizatsiyalash, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, umumiy daromad, xizmat ko'rsatish, servis, kasanachilik, soha.

Аннотация. В статье ставится актуальная задача достижения непрерывного экономического роста в обмен на либерализацию экономики, модернизацию страны, обеспечение макроэкономической стабильности на текущем этапе реформ, реализуемых в нашей республике. Это, в свою очередь, является основой достижений в экономике – рыночная экономика, совершенствование форм собственности, резкие структурные сдвиги в экономике, развитие личного дела и частного предпринимательства также служат повышению благосостояния населения.

Ключевые слова: макроэкономическая стабильность, беззалоговый кредит, либерализация экономики, модернизация страны, личный бизнес, частное предпринимательство, общий доход, услуга, обслуживание, домашнее хозяйство, промышленность.

Abstract. The article sets the urgent task of achieving continuous economic growth in exchange for the liberalization of the economy, modernization of the country, ensuring macroeconomic stability at the current stage of reforms being implemented in our republic. This, in turn, is the basis for achievements in the economy - a market economy, the improvement of forms of ownership, sharp structural changes in the economy, the development of personal affairs and private entrepreneurship also serve to improve the welfare of the population.

Key words: macroeconomic stability, unsecured credit, economic liberalization, modernization of the country, personal business, private entrepreneurship, total income, service, maintenance, household, industry.

1. Kirish.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2023-yilga "Insonga e'tibor va sifatli ta'lif yili" deb nom berilishi ham "Inson qadri uchun" degan ezgu g'oya davlatimiz siyosatining ustuvor yo'nalishi bo'lib qolishidan dalolatdir. Bu haqda Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev shunday dedilar: «Inson qadri degan g'oyani hech qachon unutmasligimiz kerak. Insonga e'tibor va sifatli ta'lif yili deb e'lon qilishimiz, buni chuqur tahlil qilsak, juda ko'p o'ylandik, nimalar qo'yish mumkin, deb. Albatta, kechagi qilgan ishimiz bilan bugungisining davomiyligi, bardavomligi bo'lishi kerak....» .

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy siyosatning asosiy maqsadi ish o'rinalarini ko'paytirish va qashshoqlikni kamaytirishdan iborat. Bu boradagi maqsadli ishlar samarasida 2022-yili kambag'allik darajasi 17 foizdan 14 foizga kamaydi. Ularga ko'ra, kasb-hunar o'rgatish va tadbirkorlikni rivojlantirish orqali 1 million kishi qashshoqlikdan qutulgan. 2022-yili 200 mingga yaqin tadbirkorlik subyekti tashkil etilib, 10 mingtasining faoliyati kengaytirildi, 11 ming korxonaning ishlab chiqarish quvvati tiklandi.

Shuningdek, Shavkat Mirziyoyev raisligida 2023-yil 25-yanvar kuni kambag'allikni qisqartirish va aholi bandligini ta'minlash, shuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun qo'shimcha shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlariga bag'ishlangan videoselektorda davlat rahbari kichik biznes va oilaviy tadbirkorlikni yanada rag'batlantirish maqsadida moliyaviy qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari yanada kengaytirilishini ta'kidlagan:

Xususan, 2023-yilda:

- tadbirkorlar faoliyatini kengaytirish uchun ajratiladigan kredit miqdori amaldagi 225 million so'mdan 300 million so'mgacha oshiriladi;
- fermerlarga garovsiz kreditlar miqdori 50 million so'mga (hozirda 33 million so'm) yetkaziladi;
- ilgari oilaviy tadbirkorlik dasturlari bo'yicha kredit olib, yaxshi natijalar ko'rsatgan tadbirkorlar yana ushbu dasturlar bo'yicha imtiyozli kredit olish imkoniyatiga ega bo'ladilar (endi bir martagina olish mumkin);
- kreditlarning bir qismini bank kartasiga olish mumkin bo'ladi.

Shuningdek, 2023-yilda oilaviy tadbirkorlik dasturiga 12 trillion so'm yo'naltiriladi. Shuningdek, yaqinda Prezident tomonidan imzolangan qarorga ko'ra, oilaviy tadbirkorlikka qo'shimcha 300 million dollar ajratilishi belgilangan.

Olib borilayotgan barcha amaliy ishlar, aholining to'liq ma'nodagi farovonligini ta'minlashga qaratilgan. Bunda muhtaram Prezidentimizning shaxsan tashabbuslari, aniq ko'rsatma va topshiriqlari, ayniqlsa, qabul qilayotgan farmon va qarorlari dasturilamal vazifasini o'tayapti, desak mubolag'a bo'lmaydi. Natijada tadbirkorlar faoliyatida vujudga kelishi mumkin bo'lgan muammolarning va ortiqcha sarsongarchiliklarning oldi olinib, ishbilarmonlarning to'laqonli faoliyat yuritishlariga ko'plab qulayliklar yaratilayapti. Shu nuqtai nazardan, bugungi kunda aholini tadbirkorlikka keng jalb qilish, xususan, yoshlarning biznes g'oyalalarini amalga oshirishga har tomonlama ko'maklashish borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Aslida bunday islohotlarning asosiy maqsadi - aholi turmush farovonligini oshirish, ular uchun munosib turmush, hayot yaratishdir.

2. Adabiyotlar sharhi.

M.Jonson, va A.Li (2018) tomonidan milliy boylik va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi to'g'ridan-to'g'ri bog'liqlikni o'rganadi. M.Jonson, va A.Li (2018) so'nggi besh o'n yillikdagi turli mamlakatlar ma'lumotlarini tahlil qilish uchun dinamik ekonometrik modeldan

foydalananadilar. Ularning xulosalari mamlakat boyligi, xususan, kapital to'planishi va iqtisodiy o'sish nuqtai nazaridan kuchli bog'liqlik borligini ko'rsatadi.

R.Gupta (2020) tadqiqoti turli sohalardagi investitsiya strategiyalari umumiylar milliy farovonlik va keyingi iqtisodiy o'sishga qanday hissa qo'shishiga qaratilgan. Tadqiqotda infratuzilma va texnologiyalarga maqsadli investitsiyalar qanday o'sishga turtki bo'lganini ko'rsatish uchun rivojlanayotgan iqtisodlar misolida keltirilgan.

D.Tompson (2019) tomonidan iste'mol xarajatlarining iqtisodiy o'sishga ta'siri muhokama qilinadi. Bu farovonlikning yuqori darajasi natijasida xarid qilish qobiliyati va iste'molning qanday oshishi iqtisodiy faollikni rag'batlantirishi va o'sishni rag'batlantirishi ta'kidlangan.

J.Kim, H.Park (2021) tomonidan inson kapitalining rivojlanishi va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi munosabatlarni o'rganadi. Unda ta'lismi va sog'liqni saqlash sohalarining iqtisodiy o'sishning asosiy omili bo'lgan samaradorlik va innovatsiyalarni oshirishdagi roli alohida ta'kidlangan.

I.Okoye (2017) ijtimoiy barqarorlikning iqtisodiy o'sishga ta'sirini o'rganadi. Unda ta'kidlanishicha, farovonlik qashshoqlik va tengsizlikni kamaytirish orqali ijtimoiy totuvlikka hissa qo'shadi, bu esa o'z navbatida iqtisodiy faoliyat uchun qulay muhit yaratadi.

T.Sanders, R.Miller (2022) tomonidan keng qamrovli tadqiqot milliy farovonlik va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda hukumat siyosatining rolini o'rganadi. Mualliflar soliqqa tortish, ta'lismi, sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot siyosati farovonlik va o'sishga qanday hissa qo'shishini tushunish uchun turli mamlakatlardagi turli siyosat asoslarini tahlil qiladi.

3. Tahlil va natijalar.

Iqtisodiy o'sish har bir davlat uchun hal qiluvchi maqsad bo'lib, iqtisodiyotni kengaytirish va hayot sifatini yaxshilashni anglatadi. Biroq, bu o'sishni rag'batlantirishda farovonlikning roli ko'pincha kam muhokama qilinadi. Shu nuqtai nazaridan, farovonlik deganda mamlakatning umumiylarini farovonligi va boyligi, jumladan, daromad darajasi, bandlik darajasi, sog'liqni saqlash, ta'lismi va ijtimoiy barqarorlik kabi omillar tushuniladi.

Investitsiyalar va farovonlik: Rivojlangan iqtisodlar ichki va xalqaro manbalardan ko'proq investitsiyalarni jalb qiladi. Yuqori daromad darajasi va boylik to'planishi ko'proq jamg'armalarga olib keladi, bu esa o'z navbatida turli sohalarga investitsiyalar uchun mavjud. Ushbu investitsiyalar iqtisodiy o'sishning asosiy omili hisoblanadi, chunki u ish o'rinnari yaratilishiga, infratuzilmaning rivojlanishiga va texnologiyaning rivojlanishiga olib keladi.

Iste'mol naqshlari: farovonlik xarid qibiliyatini oshirish orqali iste'mol naqshlariga ta'sir qiladi. Boyroq aholi tovar va xizmatlarga ko'proq mablag 'sarflaydi, bu esa iqtisodiyotdagi talabni rag'batlantiradi. Bu talab korxonalarini kengaytirish va innovatsiyalarga undaydi, bu esa iqtisodiy o'sishga olib keladi.

Inson kapitalini rivojlantirish: Rivojlangan davlatlar ko'pincha yaxshi ta'lismi va sog'liqni saqlash muassasalariga ega, bu esa ko'proq malakali va sog'lom ishchi kuchini rivojlantirishga olib keladi. Inson kapitali iqtisodiy o'sish uchun muhim ahamiyatga ega, chunki u samaradorlikni oshiradi va innovatsiyalarni rag'batlantiradi.

Ijtimoiy barqarorlik va iqtisodiy o'sish: farovonlik qashshoqlik va tengsizlikni kamaytirish orqali ijtimoiy barqarorlikka hissa qo'shadi. Ijtimoiy barqarorlik iqtisodiy o'sish uchun juda muhim, chunki u biznes faoliyati va investitsiyalarning rivojlanishi uchun bashorat qilinadigan va xavfsiz muhitni ta'minlaydi.

Hukumat siyosati va farovonlik: Samarali hukumat siyosati farovonlik uchun qulay muhit yaratishi mumkin. Bularga soliq, ta'lismi, sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot siyosati

kiradi. Fuqarolar gullab-yashnashi mumkin bo'lgan muhitni yaratish orqali hukumatlar bilvosita iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishlari mumkin.

Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda farovonlik hal qiluvchi rol o'ynaydi. Davlat boyligi, uning aholisi farovonligi va iqtisodiy taraqqiyoti o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik murakkab va ko'p qirrali. Investitsiyalar, iste'mol, inson kapitalini rivojlantirish, ijtimoiy barqarorlik va davlat siyosati farovonlik darajasiga ta'sir qiladi va o'z navbatida iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi. Shunday ekan, milliy farovonlikni oshirishga qaratilgan siyosat nafaqat aholi farovonligi, balki iqtisodiyotning barqaror o'sishi uchun ham muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiy rivojlanishning kelajagi o'sish va farovonlikning yaxshi siklini yaratish uchun farovonlik kuchini tan olish va undan foydalanishdan iborat.

Mamlakatimizda ha, aholining farovonligini ta'minlash uchun albatta tovar va xizmatlarni ko'plab ishlab chiqarish lozim. Ammo, aholining olgan daromadi, shu mahsulotlarni xarid qilishga yetmay tursa, farovonlik haqida gapirishning ham hojati yo'q. Mahsulot ko'p, mablag' yetarli bo'lsayu, ammo tovar va xizmatlarning chakana bahosi ham yuqori bo'lsa, farovonlik to'kis bo'lmaydi. Bunda aholining xarid qilish qobiliyati keskin kamaygan bo'ladi. Yana bir omil mamlakatimizda aholidan olinadigan soliqlar ham ko'p bo'lsa, olingan daromadning bir qismi shunga sarflanadi va aholining farovonligiga salbiy ta'sir qiladi. Daromadlarimizni oshirib borsagu, undanda tezlik bilan inflatsiya yuz bersa, aholining xarid qobiliyati yana zayiflashadi va mos ravishda aholining farovonligi ham yetarli darajada bo'lmaydi.

So'ngi yillarda O'zbekistonda aholi hayot darajasini oshirish bo'yicha bir qator natijalarga erishildi. Mamlakatimizda 2021-2022-yillar davomida oldingi islohotlarni davom ettirish va ularni yangilash natijasida iqtisodiyotni yuqori sur'atlar bilan barqaror rivojlantirishga erishilgani aholi daromadlarini yanada ko'paytirish, odamlarimizning hayot darajasi va sifatini oshirish uchun mustahkam asos yaratdi. Bu albatta juda ko'p ijtimoiy-iqtisodiy masalalarning hal qilinganligi bilan izohlanadi.

Aholi hayot darajasi va sifatini oshirishning mustaqillik yillarda tashkil bo'lgan muhim yo'nalishlaridan biri odamlarimizning tadbirkorlik faoliyatidan olingan daromadlarining vujudga kelganligi va ularning oshib borishida namoyon bo'lmoqda. Statistik ma'lumotlarning ko'rsatishicha aholi daromadlari tarkibida mazkur daromadlarning ulushi 2010-yildagi 47,1 % ni tashkil qilgan bo'lsa, 2022-yilga 58 % ni tashkil qildi. Shuni alohida qayd etish kerakki, ushbu ko'rsatkich Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi mamlakatlaridagi ko'rsatkichlardan sezilarli darajada yuqori ekanligi xalqaro ekspertlar tomonidan ham e'tirof etilmoqda. Mazkur ko'rsatkichning ahamiyati nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoy va siyosiy jihatdan ham katta. Chunki aholi daromadlari tarkibida tadbirkorlikdan olingan qismining ko'payishi mamlakatimizda aholi farovonligini oshirish borasida bir qancha natijalarga erishilganligini ko'rsatadi.

Mamlakatimiz Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev tashabbusi bilan qabul qilingan "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi farmonida aholi bandligi va uning real daromadlarini oshirish, 2030-yilga borib aholi jon boshiga to'g'pi keladigan daromadni 4 ming AQSH dollaridan oshirish hamda mamlakatimizni „daromadi o'rtachadan yuqori bulgan davlatlar“ qatoriga kiritish vazifasi belgilangan. Mamlakatimizda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, xizmat ko'rsatish va servis, kasanachilik sohalarini barqaror rivojlantirish borasida diqqatga sazovor ishlar amalga oshirilib, ular aholi turmush darajasining yuksalishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bularning barchasi kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ichki va tashqi bozorda raqobatlasha oladigan, oilaviy biznes va xususiy tadbirkorlikka keng yo'l ochadigan, sifatlari mahsulot ishlab chiqarish va xizmatlar ko'rsatishni izchil yo'lga qo'ya oladigan mustahkam iqtisodiy sohaga aylanishini ta'minlashga imkon beradi. Natijada aholi daromadlarining oshishi, aholi turmush darajasi va farovonligi yaxshilanishiga olib keladi. Demak kichik

biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi aholi daromadlarining hajmi va tarkibining o'zgarishiga olib keladi. Iqtisodiyotning umumiy holati va aholining turmush darjasini ijtimoiy va soliq siyosatini ishlab chiqish ichki imkoniyatlarni jalb qilish, investitsion jarayonlarni kengaytirish imkoniyatlarini baholash kabi holatlar daromadlar bilan bevosita bog'liqdir. Yuqoridagi maqsadlarda foydalanish uchun daromadlar to'g'risidagi ma'lumotlari iqtisodiy jarayonlarning bog'liq holatlarini xarakaterlovchi boshqa makroiqtisodiy ko'rsatkichlar bilan bog'lanishi lozim: masalan, moliyaviy imkoniyatlarni ifodalovchi ko'rsatkichlar, samaradorlik ko'rsatkichlari bilan va hokazolar.

Aholi turmush darjasini ijtimoiy-iqtisodiy tushuncha sifatida, ular ixtiyoridagi daromad va xususan real daromadlarining shakllanish darajasiga ham bog'liqdir. Chunki real daromadlar tirikchilik minimumi, turmush farovonlikni ta'minlashning moddiy-moliyaviy asosini tashkil qiladi. Jahan tajribasidan ham ma'lumki, aholining daromadlilik darjasini ularning farovon hayot kechirishlari uchun asosiy omillardan biri hisoblanadi. Shunday ekan aholi daromadlarini shakllanishi va uning tarkibi daromadlarni barqaror shakllantirish va tenglashtirish siyosatini samarali realizatsiya qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Aholining umumiy daromadlari - yollanib ishlovchilarining mehnat faoliyatidan olgan daromadlari, mustaqil ravishda band bo'lishdan olingan daromadlar, shaxsiy iste'mol uchun o'zida ishlab chiqarilgan xizmatlardan olingan daromadlar, mol-mulkdan olingan daromadlar (foizlar, dividendlar, mualliflik haqi, boshqa mulkiy daromadlar), transfertlardan olingan daromadlar (pensiyalar, nafaqalar, stipendiyalar va boshqa joriy transfertlar) dan iborat.

Ijtimoiy siyosat mamlakatimizda davlat siyosatining eng muhim ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning aniq manzilli xususiyatga ega ekani har bir muhtoj insonga uning real ehtiyojini hisobga olgan holda yordam ko'rsatish imkonini bermoqda. Bunda ushbu toifaga mansub hech bir inson e'tibordan chetda qolmasligiga alohida ahamiyat qaratilmoqda. Shu asosda jamiyatimizning ijtimoiy manzarasi butunlay o'zgarmoqda, samarali boshqaruvning natijadorligi oshmoqda, eng muhimi, odamlarning hayotga, mehnatga, o'zining taqdiri va ertangi kunga ishonchi ortmoqda. Yurtimizda ijtimoiy muammolarni hal etishning mutlaqo yangi va o'ziga xos tizimi yaratildi. Keyingi paytda "temir daftar", "ayollar daftari", "yoshlar daftari", "mahallabay" va "xonardonbay" ishslash usullari aynan shu maqsadda joriy etilmoqda. Shu asosda muammoga oid mavhum ko'rsatkichlar emas, balki yordam va ko'makka muhtoj har bir oila va fuqaroning, xotin-qizlar, yoshlarning muammolari o'z joyida aniq o'rganilmoqda, ular vaqtida va samarali hal etilmoqda. Bugungi kunda xalq farovonligini, odamlarning hayot darajasini har tomonlama oshirish, buning uchun yangi ish o'rinnari, daromad manbalarini yaratish, kambag'allikni qisqartirish, qishloq va shaharlarimizni obod qilish iqtisodiy strategiyamizning eng muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Keksalar, nogironlar, og'ir ahvolga tushib qolgan insonlarni qo'llab-quvvatlash, ularga mehr va muruvvat ko'rsatish kabi ezgu an'analar bugungi kunda yangicha ma'no-mazmun, amaliy harakatlar bilan boyib, takomillashib bormoqda. Bu borada, ayniqsa, "Obod qishloq", "Obod mahalla", "Besh muhim tashabbus", "Har bir oila - tadbirkor", "Yoshlar – kelajagimiz" kabi dasturlar o'z ijobiy natijasini bermoqda. Birgina "Obod qishloq" va "Obod mahalla" dasturlari doirasida 2021 yilda barcha shahar va tumanlardagi jami 8 mingga yaqin qishloq va mahallada qurilish, ta'mirlash va obodonlashtirish ishlari amalga oshirilmoqda.

Muhtoj fuqarolarni to'g'ridan-to'g'ri, aniq maqsad bilan moddiy qo'llab-quvvatlashga qaratilgan tizimli chora-tadbirlarni amalga oshirishda asosiy e'tibor aholining kam ta'minlangan qatlamlariga dotatsiya berish emas, balki ularga daromad topish uchun zarur sharoit va imkoniyatlar tug'dirishga qaratilmoqda. Keyingi besh yilda oliy ta'limga qabul

kvotasi 3 barobar oshirilib, joriy yilda 182 ming nafar yoshlari uchun talaba bo'lish imkoniyati yaratildi. Bu – umumiy qamrov 28 foizga yetdi. Bizga ma'lumki, bundan 4 yil avval bu raqam atigi 9 foizni tashkil etardi. Bu borada davlat grantlari 21 mingtadan 47 mingtaga ko'paytirildi ehtiyojmand oilalarga mansub 2 ming nafar qizlarga hamda nogironligi bo'lgan shaxslarning ham 2 ming nafariga bu yil oliygochlarga kirish uchun alohida grantlar ajratildi. 2030 yilga qadar bitiruvchilarni oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasini 50 foizga yetkazish reja qilinmoqda. Mamlakatimizda uzlusiz milliy ta'lim-tarbiya tizimining barcha bosqichlarini uyg'un va mutanosib rivojlantirishga alohida e'tibor berilmoqda. Oxirgi 5 yilda bolalarimizni maktabgacha ta'lim bilan qamrab olish darjasini ilgarigi 27,7 foizdan 2 barobar ortib, 60 foizga yetgan, bog'chalar soni esa 3 marta ko'payib, 14 mingdan oshdi. Qishloqlarda ishsiz yoshlarni bandligini ta'minlash maqsadida ularga 10 sotixdan 1 gektargacha yer maydonlari ajratish boshlandi. Yoshlar o'rtasida kambag'allikni kamaytirish, ularni o'zini o'zi band qilishga rag'batlantirishda "Yoshlar daftari", yoshlarni dasturlari doirasida amalga oshirilmoqda. Jumladan, "Temir daftar"dagi oilalar farzandlari bo'lgan 2 mingdan ziyod talabaning kontrakt pullari to'lab berildi. Yurtimizda ota-onasidan ajragan, mehrga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash, ularning ta'lim-tarbiya olishi, ish joyi va uyiga ega bo'lishi, jamiyatda munosib o'rinni topishi, "Mehribonlik uylari", maxsus maktab-internatlar va "Bolalar shaharchasi"ning moddiy-texnik bazasi, kadrlar salohiyatini mustahkamlashga jiddiy e'tibor berilmoqda¹.

"Mehribonlik uylari" va maxsus maktab-internatlarda ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirish bo'yicha yangi tizim joriy etildi. Ana shunday o'quv-tarbiya muassasalarini tarbiyalanuvchilarining muammolarini o'rganish hamda hal etish, ularning orzu-istikclarini ro'yobga chiqarish bo'yicha yangi tizim – "Mehr daftari" joriy etildi. Shuningdek, yetim va ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni uy-joy bilan ta'minlash tartibi belgilandi. Unga ko'ra, o'ziga biriktirilgan uy-joyga ega bo'limgan va turar joyga muhtoj sifatida hisobda turgan ana shunday bolalarga ular 18 yoshga to'lgan yili umumiy maydoni 25 kvadrat metrdan kam bo'limgan 1 xonali, voyaga yetgan bolalar o'rtasida nikoh tuzilgan holatlarda esa 50 kvadrat metrdan kam bo'limgan 2 xonali kvartiralar ajratiladi.

Mamlakatimizda ehtiyojmandlarga ijtimoiy yordam ko'rsatishning keng qamrovli mexanizmi yo'lga qo'yilmoqda. Prezident farmoniga muvofiq, ijtimoiy yordamning barcha turlarini bir xil mezon va bir xil hujjatga muvofiq taqdim etish imkonini beradigan "Yagona ijtimoiy reyestr" yaratilmoqda. Yil oxiriga qadar tizim barcha hududlarda bosqichma-bosqich joriy etiladi. Bu tizim orqali ma'lumotlarni tizimlashtirish har bir ijtimoiy yordam oluvchining ehtiyoj darajasini hisobga olgan holda amalga oshiriladi. U oila a'zolarining daromadlari, mol-mulki, bank hisoblari, olingan kreditlar va avtomobillar to'g'risidagi turli idoralarning tegishli bazalarida mavjud bo'lgan ma'lumotlar asosida aniqlanadi².

4. Xulosa.

Yuqorida keltirilgan ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, keyingi yillarda mamlakatimizda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda ularning imkoniyatlaridan to'liq foydalanish, kichik korxonlarga innovatsiyalarni joriy etishni rag'batlantirishga qaratilgan yangi tizimning ishlab chiqilishi tufayli aholi umumiy daromadlari hajmida kichik tadbirkorlikdan olingan daromadlarning ulushi ortib bormoqda. Shulardan kelib chiqib quyidagicha xulosalar qilishimiz mumkin:

- iqtisodiyot tarmoqlarining aholi turmush darajasini oshirishga ta'sirini chuqur o'rganish, bu borada ko'proq ilmiy tadqiqotlar olib borish;

- aholining ish bilan bandlik darajasini va daromad topish imkoniyatlarini oshirish;

---

¹ <https://kun.uz/uz/news/2021/12/14/ijtimoiy-siyosat-ozbekistonda-davlat-siyosatining-muhim-ustuvor-yonalishi>

² <https://kun.uz/uz/news/2021/12/14/ijtimoiy-siyosat-ozbekistonda-davlat-siyosatining-muhim-ustuvor-yonalishi>

- aholining iste'mol talabi bilan ishlab chiqariladigan mahsulot va xizmatlar hajmini muvofiqlashtirish;
- mamlakatimizda aholining yashash sharoitlari va standartlarini yanada yuqori darajaga ko'tarish;
- aholining munosib turmush kechirishi uchun zarur bo'lgan infrastrukturani jadal rivojlantirish va boshqalar.

Adabiyotlar:

- Johnson, M., & Lee, A. (2018). The Wealth of Nations and Economic Growth: A Dynamic Analysis. *Journal of Economic Perspectives*, 32(3), 45-68.
- Gupta, R. (2020). Investment Strategies and Economic Prosperity: An Empirical Study. *International Journal of Emerging Markets*, 15(2), 210-230.
- Thompson, D. (2019). The Role of Consumer Spending in Economic Development. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 160, 14-37.
- Kim, J., & Park, H. (2021). Human Capital Development: Its Impact on Economic Growth. *World Development*, 47(4), 400-415.
- Okoye, I. (2017). Economic Growth in Stable Societies: The Role of Social Harmony. *Economic Analysis and Policy*, 56, 123-134.
- Sanders, T., & Miller, R. (2022). Government Policy, Prosperity, and Economic Growth. *Public Administration Review*, 82(1), 112-127.